

MALMÖ HÖGSKOLA

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 11 februari 2009

Utskriftsvänlig pdf-fil

Läs mer om idrott och medier på idrottsforum.orgLäs mer om idrott, etnicitet och integration på idrottsforum.org

Från och till har nog alla idrottsforskare retat sig på sportjournalister – vad de skriver, hur de skriver, allt de inte skriver om. Säkert, kan man misstänka, har irritationen växt under de senaste 10–20 åren, när dagstidningarnas sportsidor i allt större utsträckning ägnats åt sensationistiskt tyckande, stjärnkult och trivia, när referat har ersatt analys och kritisk granskning, när alla texter är korta och lättlästa och bildmaterialet tagit överhanden. Men också från journalisthåll har denna trista utveckling uppmärksammats. En av de mest högljudda och välformulerade kritikerna är den oberoende amerikanske sportskribenten Dave Zirin. I en artikel i det amerikanska sociologförbundets tidskrift *Contexts*, som också publicerades på idrottsforum.org i november 2008, uppmanar han USAs idrottssociologer att fylla det kritiska tomrum som uppstått i dagens sportjournalistik. Zirin har också publicerat några böcker där han utvecklar sin kritik av idrotten och av sportmedier, och Peter Dahlén har läst två av dem, *What's My Name, Fool? Sports and Resistance in the United States* och *Welcome to the Terrordome: The Pain, Politics, and Promise of Sports* (båda från Haymarket Books). I sin fylliga recension redovisar Dahlén Zirins idrottskritik och dess parallell i en välutvecklad samhällskritik från vänster, och han rekommenderar böckerna varmt, både till studenter inom idrottsvetarutbildningar och – inte minst – till sportjournalister.

En sportjournalist för vår tid: Dave Zirin

Peter Dahlén

Institut för informations- og medievitenskap, Universitetet i Bergen

Det framkommer ofta synpunkter på sportjournalisters okritiska förhållningssätt till den bransch de bevakar, den kapitalintensiva storidrotten. Tidningarnas sportredaktion har exempelvis kallats för "the toy department", alltså nyhetsjournalistikens leksaksavdelning. Det är i och för sig något av en självmotsägelse eftersom sportredaktionen ofta är den största redaktionen i dagens tidningar. Därför måste man också fråga sig varför tidningskoncerner och dess ägare lägger ner så mycket pengar på sportbevakningen, om det nu är så att sport bara är på skoj, bara är trivial och betydelselös "underhållning". Att det dessutom går att skriva kritiskt, med en journalistik som sätter in idrotten i ett större samhällsperspektiv visar amerikanen Dave Zirin i sina två böcker *What's My Name, Fool? Sports and Resistance in the United States* (2005) och *Welcome to the Terrordome. The Pain, Politics, and Promise of Sports* (2007).

Båda böckerna innehåller analyser av idrottsindustrin i allmänhet och av amerikansk idrott i synnerhet. Den beläste och stilistisk briljante Zirin (han vet sannerligen hur man utformar en bitande sarkasm) lägger konsekvent ett historiskt och socialt utvecklingsperspektiv på idrotten och visar hur ekonomiska och politiska maktintressen ständigt försökt exploatera idrotten och de aktiva idrottarna. Uppfattningen bland somliga – inte minst bland de som själva har makt och ekonomiska intressen i idrotten – att idrott och politik inte hör ihop krossas fullständigt av Zirin, som visar hur oupplösligt förbunden idrotten är med den allmänna samhällsutvecklingen och hur de strukturella orättvisor och maktordningar som präglar samhället i stort med nödvändighet också genomsyrar idrotten eftersom idrotten är en central del av samhällslivet (det finns givetvis ingen idrott utanför eller fristående från det övriga samhället).

Zirin har alltså i grunden en sociologisk utgångspunkt i sina betraktelser över idrotten och dess betydelser. Det framkommer också i en artikel av Zirin som publicerades på idrottsforum.org i november 2008, "Calling Sports Sociology Off the Bench". Här uppmanar Zirin idrottsociologer att fylla det kritiskt analytiska tomrum som han menar dagens sportjournalistik lämnat efter sig när de alltmer övergått till att okritiskt referera istället för att

reflektera över och analysera den kommersiella idrottens betingelser och underliggande maktstrukturer. Se även en intervjuartikel med Zirin av C. Richard King i *Journal of Sport & Social Issues*, vol. 32, no 4, 2008: "Toward a Radical Sport Journalism. An Interview with Dave Zirin".

I nämnda artikel på idrottsforum.org definierar sig Zirin som "a sports writer interested in promoting social change in and through sports". Det är en inställning som också genomsyrar de två böcker som här presenteras: Zirin är på jakt efter möjligheter till och yttringar av motstånd till idrottens maktintressen, och han gör det genom att påvisa historiska och existerande orättvisor inom idrotten.

Dave Zirin

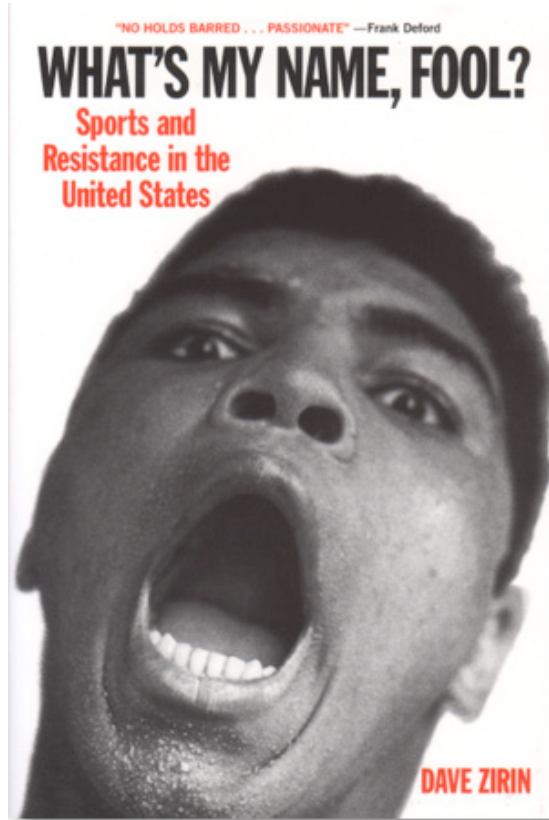
What's My Name, Fool?: Sports and Resistance in the United States

293 sidor, hft., ill.

Chicago, IL: Haymarket Books 2005

ISBN 978-1-931859-20-2

Titeln på Zirins första bok, med Muhammad Ali på omslaget, syftar på Alis namnbyte från "slavnamnet" Cassius Clay som en del av kampen för att själv kunna definiera sin identitet, som atlet, som man, som svart, som amerikan, som troende muslim. Bakgrunden är förstas den häxjakt som sattes in mot Ali när han inte bara utmanade medias sätt att beskriva honom, utan också kritiserade orättvisor inom idrotten, vägrade delta i Vietnamkriget samt avsåg sig den religion som är statsbärande i USA, kristendomen. Ali är en av Zirins stora förebilder, tillsammans med bland annat Jackie Robinson, som bröt rasbarriären inom amerikansk baseball 1947 i ett då fortfarande segregerat USA, där han fick motstå oerhörda hot och kränkningar från rasister som ville behålla Major League Baseball helvit (läs mer om Jackie Robinson [här](#)). Ali och Robinson är alltså två förebilder när det gäller att åstadkomma förändringar inom sporten och i förlängningen i hela samhället: Robinsons och Alis kamp för ökad rättvisa kom att få stor betydelse för medborgarrörelsen.

I inledningskapitlet säger Zirin två saker som jag ser som centrala i hans förhållningssätt till och syn på idrott och samhälle. Bakgrunden är samhällskritikern Noam Chomskys ensidiga syn på idrotten som ett verktyg för att skapa profit och ideologiskt förblindande patriotism. Zirin håller förstas med om att idrottens maktintressen tillsammans med media främjar sporten ekonomiskt och ideologiskt (i konservativ eller direkt reaktionär riktning), och att storidrottens spännande och glamourösa värld kan vara lockande som en tillflyktsort från ett problematiskt vardagsliv präglat av tristess och utarmning, men han menar samtidigt att det hela inte är så enkelt, att sporten och vår passion för den också kan användas för att åstadkomma radikala förändringar:

The weakness in Chomsky's argument [...] is that it disregards how the very passion we invest in sports can transform it from a kind of mindless escape into a site of resistance. It can become an arena where the ideas of our society are not only presented but also challenged. Just as sports can reflect the dominant ideas of our society, they can also reflect struggle. (s. 21)

Längre fram i boken lägger Zirin till:

[I]n sports, we see our own dreams and aspirations played out in dynamic. Technicolor. Politics are remote and alien to the vast majority of people. But the playing field is where we can project our every thought, fear, and hope. We want to believe fiercely that it's the one place where ability alone is how we are judged. If you can play, you *will* play, no matter your color. This is why boxers like Joe Louis and the great Ali, Olympic stars like Tommie Smith and John Carlos, tennis players like Billy Jean King and the Williams sisters, and even golf's Tiger Woods (although he would never want the title) are viewed as political beings – carriers of the dream that all doors are open to all people. (s. 182 f)

Efter denna invändning mot Chomskys nedlåtande syn på idrotten framhåller Zirin att Chomskys inställning "also reflects a lack of understanding of why sports are, at their core, so appealing. Amid the politics and pain that engulf and sometimes threaten to smother big-time sports, there is also artistry that can take your breath away" (s. 21). Alltså: vad är det som säger att balett, opera eller någon annan "konstnärlig" verksamhet skulle vara bättre, mer

demokratisk eller kulturellt betydelsefull än de starka publikupplevelser som idrotten kan erbjuda genom dess demonstrationer av fantastiska fysiska färdigheter och av människor som ständigt övervinner sig själv och sina villkor, i boxningsringen, i snöiga skidspår, mot till synes övermäktiga motståndare? Ingenting, givetvis (därmed *inte* sagt att balett eller opera är sämre än idrott).

De grundläggande frågor vi emellertid måste ställa oss är under vilka villkor utövande idrottare har att verka, under vilka villkor idrott ska bedrivas och på vilka villkor publiken ska kunna ta del av idrott. Alltså: hur kan vi motarbeta förtryck och manipulering av den idrott som vi älskar och som ger oss mycket som individer och som samhällsvarelser? För att förändringar ska kunna komma till stånd måste det till ett upplysningsarbete där missförhållanden påvisas. Här måste, menar Zirin, både sportjournalister och idrottssociologer (och naturligtvis även idrottsforskare inom andra discipliner som exempelvis historia, psykologi, pedagogik och fysiologi) ta sitt ansvar genom att inta ett kritiskt undersökande förhållningssätt. Observera att kritisk inte är detsamma som att vara negativ, på det sätt som Chomsky är: negativt inställd till tävlingsidrotten som sådan. Istället handlar det om att öppet belysa avvisidor så att idrotten kan bli en bättre plats att verka inom, så att den kan ges mer resurser på exempelvis ungdomssidan och så att vi som publik kan ta del av den utan att bli ekonomiskt barskrapad eller utsatt för ideologisk och kommersiell indoktrinering.

Vad har då Zirin själv för förebilder, som sportjournalist? ”It all starts with Lester Rodney”, skriver han i kapitel 1. Rodney började under depressionens 1930-tal som sportjournalist på det amerikanska kommunistiska partiets tidning *Daily Worker*, där han införde en ny form av granskande sportjournalistik som bland annat bidrog till att initiera den första kampanjen för integrering av basebollsporten. Det var också Rodney, själv afro-amerikan, som först skrev om Jackie Robinson. Som politiskt radikal har dock Rodney betydelse för amerikansk idrott kommit att negligeras, menar Zirin, som här lyfter fram Rodney's värv samt även intervjuar honom om hans bakgrund och syn på idrotten. Rodney, och Zirin med honom, kan konstatera att mycket återstår att förändra till det bättre inom dagens hyperkommersiella idrott, eller med Zirins ord: ”A look at the current sporting landscape reveals no shortage of topics that Rodney would have seized upon – not only to elaborate on the beauty of sports, but also to expose any instances of injustice that dare stray onto the field. There is still unfinished business, but thanks to Rodney, we have a road map for the journey.” (s. 35)

Efter detta följer ett kapitel om Jackie Robinson och dennes kamp för rasmässig rättvisa och jämlikhet, varefter Zirin beskriver Alis fortsatta kamp för samma sak. Sedan följer en analys av de händelser som föregick och följde efter den berömda protesten av Tommie Smith och John Carlos på prispallen efter 200-metersloppet vid OS i Mexiko, då de båda med sänkta huvuden höjde varsin näve med svart handske på som en protest mot det kvarvarande rasförtrycket i USA (de stod också utan skor som en symbol för de svartas fattigdom och hade halsduk som symbol för alla de svarta som lynchats i USA). Den direkta upprinnelsen till protestyttringen var bildandet 1967 av OPHR, the Olympic Project for Human Rights, en organisation som hade tre övergripande mål: 1) Att få berörda myndigheter att ge tillbaka Muhammad Ali den världsmästartitel som berövats honom efter hans protest mot Vietnamkriget. 2) Att få den rasistiske Avery Brundage avsatt som ordförande för USA:s olympiska kommitté. 3) Att förmå IOC att dra tillbaka sitt beslut att åter tillåta rasiststaterna Sydafrika och Rhodesia att medverka i de olympiska spelen (s. 73 f).

En av grundarna till OPHR var Lee Evans, som själv satte världsrekord på 400 meter vid OS 1968 och som vid prisutdelningen bar en basker, symbolen för the Black Panther Party. Zirin intervjuar Evans om dennes bakgrund och vad som fick honom att bli radikal och ta ställning mot det vita idrottsetablisemanget. Här framkommer bland annat att Tommie Smith hade tagit med sig handskarna för att ha dem på sig om de skulle bli tvungen att skaka hand med Avery ”Slavery” Brundage vid prisutdelningen. Han gav sedan en handske till Carlos och de utförde sin protest. Evans hade också han med sig handskar, men slapp liksom Smith och Carlos att ta Brundage i hand. Även John Carlos intervjuas av Zirin.

Ytterligare en aktör vid OS 1968 som intervjuas är boxaren George Foreman, som tog guld i tungviktsklassen. Foreman deltog dock inte i protestyttringarna, utan viftade i stället patriotiskt med liten en amerikansk flagga, vilket fick många svarta att betrakta honom som en svikare (detta bidrog också till att sympatierna för Ali växte när de båda möttes i Zaire 1974 i ”The Rumble in the Jungle”). Liksom många av de andra svarta idrottarna växte Foreman upp under stor fattigdom, men han drar inte samma raspolitiska slutsatser som Lester Rodney, Muhammad, Ali, Tommie Smith, John Carlos, Lee Evans och andra, utan menar sig vara tacksam för att det amerikanska samhället gav honom chansen att via boxningen ta sig ut ur fattigdomen. ”Behöver idrottare egna fackföreningar, tycker du?”, frågar den starkt fackföreningsivrande Zirin, på vilket Foreman svarar: ”I think we need unity but I don't think we need a union.” (s. 97) Den idag mycket välbeställda Foreman anser att det mer handlar om att slå vakt om de friheter som vunnits och upplysa de yngre om tidigare generationers kamp, än om att försöka ändra på saker och ting när nu så mycket vunnits. Zirin, som menar att det på en kommersiellt framgångsrik svart idrottare går tusentals andra som den kommersiella idrotten förbrukar eller inte ger en chans, kommenterar Foremans om man så vill ideologiska motsägelser på följande vis: ”George Foreman is held up as a role model for the [capitalistic] world we live in. Perhaps. But he's not a role model for a world worth fighting for.” (s. 100)

Zirin stödjer alltså bildandet av fackföreningar och tycker att idrottare skall organisera sig för att bättre kunna tillvarata sina intressen. Hur är det då med de idrottsstjärnor som blivit multimiljonärer och som i mångas ögon verkar vara sig själva nog? Är de också förtryckta, behöver de också organisera sig? Ja, menar Zirin. Först och främst borde alla som nått en position inom idrotten använda den för att tala ut i offentligheten om orättvisor och mana till solidaritet med de som inte har varit lika framgångsrika: många av de tidigaste politiska aktivisterna inom idrotten fick betala ett högt pris för sin kamp, genom att hånas och häcklas av ägare och sportjournalister och genom att fråntas karriärmöjligheter och därmed inkomster från idrotten. Många av dem dog fattiga och nedbrutna. Men det är till stor del tack vare dem som dagens (svarta) idrottare getts möjligheten att leva gott på sin idrott. Dessutom är det bara en försvinnande liten minoritet inom de mest lukrativa idrotterna som tjänar grova pengar. I ligorna under den högsta inom exempelvis baseball tjänar spelarna betydligt mindre.

Samtidigt betalar många toppidrottare ett högt pris för sin ekonomiska rikedom, genom skador som kan föra till invalidisering och genom att tvingas dopa sig för att kunna konkurrera på den stenhårda spelarmarknaden. Zirin är den första att hålla med om det groteska i att en atlet kan tjäna 1000 gånger mer än vad en lärare i en nedsliten skola i Harlem gör, men i en idrott som amerikansk fotboll sträcker sig den genomsnittliga karriären bara över tre år, eftersom kroppen tar så mycket stryk. Det är under dessa korta år spelarna har att säkerställa sin ekonomiska framtid.

Den riktigt stora orättvisan ligger dock enligt Zirin i hur de mäktiga ägarna skor sig på idrottarna och på samhället genom att kräva skattepengar till sina stadionbyggen:

But the real obscenity of riches is not on the fields but in the owner's box. As the inimitably prickly Barry Bonds [svart baseballstjärna] once said: "Nobody is complaining about the owner's salaries. So don't complain about us". Pro sports owners are some of the filthiest of the filthy rich, and no exception to the expression that behind every great fortune is a great crime. (s. 101)

Ett av Zirins absoluta hatobjekt på ägarsidan är den nyss avgångne presidenten George W. Bush, som via skattepengar till ett stadionbygge gjorde sig en förmögenhet som ägare till ett baseballag i Texas, samt alltid stått på ägarnas sida när det gällt ekonomiska strider och intressen (s. 219, 225).

Ett exempel på hur maktintressen inom idrott och politik försökt utnyttja idrotten i propagandistiskt syfte är Pat Tillman, en NFL-stjärna som valde att ta värnning. En enorm kampanj drogs då igång för att visa hur patriotisk och uppoffrande Tillman var inte bara för sitt idrottslag utan också för sitt land – "A Real American Hero" – och att andra borde följa hans exempel och ta värnning för krigstjänst. Problemet var bara att Tillman själv inte ställde sig till förfogande utan konsekvent tackade nej till intervjuer och fotosessioner. (Man kan också fråga sig var alla hyllningar finns av de många svarta och latinos som tar värnning av ekonomisk nödvändighet och som utgör en majoritet av de amerikanska liv som spills på krigsfältet.) Det blev sedan tyst om Tillman – till dess han dog i tjänst. Då drog propagandaapparaten igång igen, trots att det visade sig att han dött av eld från den egna sidan. Tillman var nu, som död, betydligt mer hanterbar för krigsmaskinens propaganda (s. 130 ff).

Det är inte bara rasfrågan som står central hos Zirin. Det gör också frågan om könsmissig jämställdhet och sexuellt likaberättigande för homosexuella inom idrotten. Zirin sätter sökljuset på homofobin inom idrotten och lyfter fram några idrottare som gjort mycket för att bekämpa sexuella fördomar och åstadkommit en förändring, exempelvis tennisspelarna Billy Jean King och Martina Navratilova (s. 204 f). Fortfarande återstår dock mycket att göra för homosexuella män inom idrotten, inte minst i USA där detta fortfarande är ett tabu. När det gäller kvinnlig idrott hyllar Zirin fotbollslandslaget i allmänhet och stjärnspelaren Mia Hamm i synnerhet, för deras kamp och ekonomiska uppoffringar inte bara för kvinnligt idrottande utan också för "soccer", en sport som ofta möts med hån från traditionalister inom den amerikanska sportjournalistikåren som tycker det är en löjlig och feminin europeisk sport, till skillnad från baseball, amerikansk fotboll och basket med dess hårda maskulinitetsideal.

Som ett exempel på hur politiska beslut kan bidra till förbättringar framhåller Zirin här "Title IX", en bestämmelse som infördes av regeringen 1972 i syfte att bidra till mer jämlik resursfördelning av federala anslag bland manliga och kvinnliga idrottare inom universitetsidrotten. Detta har bidragit till en stark framväxt av kvinnlig idrott i USA. Trots detta finns det fortfarande många strukturella orättvisor mellan könen: "Across the country, girls get 1,1 million fewer high school sports participation opportunities than boys. Women also get 133 million less college athletic scholarship dollars than men and 58,000 (38 percent) fewer opportunities to participate than males at the college level." (s. 189) Dessutom är det mer manliga än kvinnliga tränare ("coaches") i den övre kvinnoidrotten, medan ordningen är den motsatta inom manlig idrott: där finner man få eller inga kvinnliga tränare. I media osynliggörs ofta kvinnlig idrott: den enda kvinna som var på omslaget till *Sports Illustrated* under 2001 (vid sidan av de modeller som poserade för "The Swimsuit Issue") var Dallas Cowboy Cheerleaders (s. 188).

Welcome to the Terrordome: The Pain, Politics, and Promise of Sports

258 sidor, hft.

Chicago, IL: Haymarket Books 2007

ISBN 978-1-931859-41-7

I sin andra bok fortsätter Zirin vandra på de vägar han slog in på i sin första bok. Att boken har ett förord av rapparen Chuck D (medlem i gruppen Public Enemy och känd för sina politiska texter, samt även medförfattare till boken *Fight the Power* tillsammans med Yusuf Jah och filmregissören Spike Lee), som gjort en låt med titeln "Welcome to the Terrordome", antyder att den raspolitiska aspekten är lika framträdande i *Welcome to the Terrordome. The Pain, Politics, and Promise of Sports*. Chuck D skriver om hur han påverkats av sina erfarenheter av stolta, självständiga, förtryckta och politiskt kämpande idrottare som Hank Aaron, Muhammad Ali, Julius "Dr. J" Erwing, Curt Flood med flera:

All of this sports background fuelled me and prepared me to deal with people, this country, and the world. Sport seemingly starts equal and fair: based on one's skill, effort, will, and determination, one can succeed beyond the pack of the masses. Expect this read into the "Pain, Politics, and Promise of Sports" to add some roundedness to the games we consider life, love, and what should be fun. Put your helmet on, though, and welcome to the Terrordome. (s. 15)

Chuck D skriver också om den låt som fått ge namn åt Zirins bok:

From 1990 to this minute, the Terrordome has completely expanded the stage for all to see, albeit many cannot interpret what is seen. Mike Tyson made me nervous as he entered the ring with the song in every fight from the song's inception in late '89 till the fight before Buster Douglas where he emerged with KRS-ONE's Boogie Down Production's "You Must Learn". (s. 13)

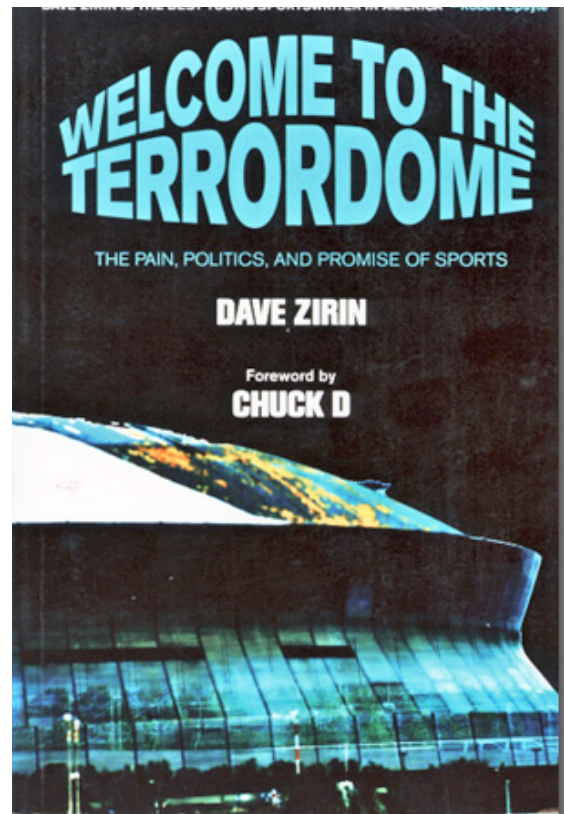
"You Must Learn". Detta är också Zirins budskap: du måste lära dig hur sportbranschen fungerar, i ett historiskt perspektiv, socialt, kulturellt, ekonomiskt, politiskt, ideologiskt. Vi måste ta fram och sprida kunskaper som möjliggör motstånd gentemot det sportsindustriella komplexet och dess maktintressen.

I sitt introduktionskapitel etablerar Zirin några genomgående teman, såsom maktmissbruk och utnyttjande av människor i profitsyfte, byggandet av idrottsstadion för skattepengar, men också handlingar av motstånd och protest. Som exempel anför han Bush-regeringens cyniska ovilja att stödja orkanen Katrinas fattiga, svarta offer i New Orleans – hade orkanen ödelagt mer välbärgade områden hade hjälpen förstås fort funnits på plats. I New Orleans byggdes 1975 ett nytt stadion, the Superdome, för hemmalaget New Orleans Saints, och anpassad till 72,000 åskådare. Det bekostades helt och hållet av skattepengar. I samband med byggandet revs bland annat delar av Louis Armstrongs (mest känd genom låten "When the saints go marching in", som lagnamnet förstås anspelar på) barndoms kvarter för att bli plats åt parkeringsplatser. Även en kyrkogård jämnades med marken. Zirin skriver:

In some ways, the makers of the Superdome were ahead of their time. Stadium swindles have since become common, substituting for anything resembling urban policy in the United States. [?] Unfortunately, these costly public projects end up being little more than monuments to corporate greed: \$500 million welfare hotels for America's billionaires built with funds that should have been spent on clinics, schools, libraries – and levees. (s. 17)

När orkanen kom blev Superdome ett skydd och härbärge under hemska förhållanden för 25,000 av områdets fattigaste människor. För många var detta första gången de kunde se Superdome från insidan – för de flesta var kostnaden för matchbiljetter till den av deras egna skattepengar finansierade stadionbyggnaden alltför hög. Nu, när de drabbades av en katastrof, satt hjälpen från Bush-regeringen betydligt längre inne än den hjälp som New Orleans Saints ägare fick med att bygga the Superdome. När de hemlösa till slut flyttades blev det heller inte till några nyuppförda bostäder av mer eller mindre varaktig karaktär utan bara till ett annat stadion, the Houston Astrodome, där de fick storstilad besök av presidentmodern Barbara Bush, som tyckte allt var ordnat fint för de fattiga – detta var ju trots allt förhållanden som de var vana till, menade hon. No big deal, alltså.

Alla var dock inte lika imponerad av myndigheternas brist på kraftfulla hjälpåtgärder. Exempelvis gick Etan Thomas

i Washington Wizards ut öppet och kritiserade president Bush. Zirin skriver att det är idrottare som Thomas, som törs göra motstånd, vi måste stödja och lyssna på:

The response to Katrina, among other rumblings and grumbings in our SportsWorld, demonstrates that struggle and its relation to sports is a question not of the past but of the future. For the last generation, sports have been suffocated by corporate greed, commercialism, and military cheerleading. They have become our own personal Terrordome, and there is no exit. Our only option is to stay and fight. That is what *Welcome to the Terrordome* is about: if we wish to reclaim sports, we must look at history, learn from the role sports play in our world, and listen to the athletic rebels of today who are so often ignored by the media. (s. 22)

Zirin visar alltså här hur oupplösligt förbunden idrotten är med samhället i övrigt.

I kapitel 1, "Relearning Roberto Clemente", skildrar Zirin ytterligare en idrottare som försökt åstadkomma förändringar, den från Bolivia härstammande baseballstjärnan Clemente, en av Zirins stora barndomsidoler. Clemente, uppvuxen under fattiga förhållanden, spelade mellan 1954 och 1972, bröt inga rasbarriärer som Jackie Robinson. Han var heller inte den första latinamerikanen i Major League. Dock fick han liksom Robinson och andra känna på rasismen och klyftan mellan höga ideal om rättvisa och fair play på och utanför arenan å ena sidan och den krassa, cyniska verkligheten i den amerikanska storidrotten med dess mediala understöd å den andra. Clemente dog 1972 i en flygkrasch i samband med nödhjälpsarbete i jordbävningsdrabbade Nicaragua, där han stöttade de drabbade med egna medel. Berättelsen om Clemente blir också berättelsen om hur latinamerikaner behandlats i amerikansk baseball. I kapitel 2, "Béisbol: How the Major Leagues Eat Their Young", spinner Zirin vidare på det latinamerikanska temat och visar hur fattiga latinamerikanska ungdomar som drömmer om en basebollkarriär i USA exploateras och står skyddslösa om de inte lyckas nå ända fram, exempelvis till följd av uppkomna skador.

Även i denna bok diskuteras och försvaras vår variant av fotboll, "soccer", i kapitel 3, "Soccer: The Perilous Practice of Political Projection". Återigen behandlas här den nedlåtande och hånfulla synen på kvinnornas landslag, som knappt får något spaltutrymme på sportsidorna trots att det fått en mängd flickor att börja spela fotboll och fostrat rollmodeller som Mia Hamm, Julie Foudy och Brandi Chastain (s. 75). Inte heller kan de tjäna några pengar på sin sport – de bonusar manliga spelare får kan kvinnorna bara drömma om. Här diskuteras också fotbollens folkliga betydelse i Latinamerika (Zirin var 1995, som 20-åring, ett år i Chile som student) och den Bush-hatande rebellen Diego Maradona, som jämförs med Muhammad Ali.

I kapitel 4, "The 2006 World Cup: The Politics of Play Personified", lyfter Zirin fram den enorma, globala betydelsen av fotbolls-VM, ett evenemang som inte får någon nämnvärd uppmärksamhet i amerikanska medier. Här kommer Zirin in på allt från bristande myndighetsåtgärder mot rasism till bråket i finalen mellan Zidane och Matarazi samt Iran-konflikten. I det sistnämnda fallet handlar det om hyckleriet kring det iranska laget, som ledande politiker i Europa och USA ville portförbjuda – trots alla paroller om fotbollen och VM som symbol för fredlig tävling och samexistens mellan jordens folk. Här kunde också medierna i USA hitta en vinkel på fotbolls-VM, dvs. som en del i kampanjen mot fienden Iran. I kläm kom som vanligt idrottarna och fansen – vad hade de iranska spelarna och deras supportere gjort för ont? Ingenting, givetvis, men det hindrade inte att de blev bricker i ett storpolitiskt spel; bl.a. krävde senatoren John McCain att Iran skulle uteslutas från turneringen (s. 92). Ingen krävde att USA skulle uteslutas trots att de var involverade i två krig.

I kapitel 5, "The NBA and the Two Souls of Hip-hop", diskuteras kopplingen mellan basket och hip-hop med den svarta kulturen ("black community") som gemensam nämnare: "Hip-hop and the NBA have very similar lifelines, reflecting their dual modern roots in the Black community and Urban America. They are also both possessed by the Cain and Abel of modern culture: the blood fight between commerce and artistic expression." (s. 105) Influenserna från hip-hop-kulturen har dock inte passerat obemärkt bland lagägare och andra – vita – makthavare och ekonomiska intressenter, varför detta kommit att bli ett slagfält på många olika sätt: kulturellt, socialt, ekonomiskt.

I kapitel 6, "The Olympics: Gold, Guns, and Graft", återkommer Zirin till OS, rasisten Brundage och protesten vid OS 1968, denna gång med fördjupad historisk analys av den Olympiska rörelsen och dess ideologiska rötter, från aristokraten Pierre de Coubertin över Brundage till den nästan operettkomiskt opportunistiske fascistlakejen Juan Antonio Samaranch. Maktfullkomliga IOK är ju, som alla vet, hyckleriets absoluta högborg – och visste vi det inte från förut så blir det här tämligen ordentligt fastlagt av Zirin. Dock påvisar han också, i enlighet med sitt eget konsekvent maktkritiska program, "a counter-history to the Olympic Games, in which athletes have shown how sports can be a festival of excitement and achievement as opposed to a commercial free-for-all" (s. 138).

Kapitel 7, "Barry Bonds Gonna Git Your Mama: When Steroids Attack!", utvecklar sig till ett försvar för den för dopning anklagade Barry Bonds, den svarte stjärnspelaren i MLB (baseball) som slagit en mängd rekord. Zirin visar hur det finns kvarvarande inslag av rasism i jakten på Bonds och hur denne görs till syndabock, när det istället är lagägare och andra som borde kritiserats för att ständigt kräva bättre och mer spektakulära prestationer av spelarna (s. 154, 167). Dessutom: på vilket sätt skulle anabola steroider hjälpa Bonds att träffa bollen mer precist med sitt slagträ? Här berättar Zirin historien om uppkomsten av dopningspreparaten och dess väg in i den kommersiella amerikanska idrotten.

I kapitel 8, "The Uses of Sports: How People in Power Exploit the Games", återkommer Zirin till soldaten Pat Tillmans öde, hur hans namn och idrottsbakgrund kom att exploateras av militär, myndigheter och media. Zirin visar här också vilken tänkande, bokläsande människa och Bush-motståndare Pat Tillman i själva verket var och hur hans bror Kevin formulerade en rörande protest mot hur Pat kom att utnyttjas av krigshetsarna. I sammanhanget diskuteras bland annat också cyklisten Lance Armstrong, som tog ställning mot Irak-kriget men sedan blev kompisk med Bush.

I kapitel 9, "The Way It Was, the Way It Is", ges nya vinklar på framväxten av protesterörelsen OPHR (Olympic Project for Human Rights) under 1960-talet. Vid sidan av frontfiguren, sociologen Harry Edwards, lyfter Zirin fram en annan person som också kom att spela en stor roll i sammanhanget, Jim Bouton, tidigare baseballstjärna i New York Yankees. Bouton gav 1970 ut en bok med titeln *Ball Four*, som enligt Zirin är "the most influential sports book of the twentieth century", alltså 1900-talets mest betydelsefulla bok om sport (sett med nordamerikanska ögon, får man förmoda). Här belyser Bouton baseballsportens baksidor, något han fick betala ett högt pris för, genom att han blev utfryst från den sport han älskade. Bouton har sedan gett ut ytterligare en bok, *Foul Ball: My Life and Hard Times Trying to Save an Old Ball Park*. Boken handlar om hur Bouton och hans vänner stod upp och kritiserade finansiering av lukrativa baseballstadion via skattepengar, när vinsten hamnar i ägarnas fickor, samt försöken att rädda och få till stånd en mindre kostsam reparation av USAs äldsta baseballstadion i minor league, Wahconah Park i Pittsfield, Massachusetts, istället för ett nybygge på samma mark (s. 192 ff). Vi får också ta del Zirins intervju med Bouton.

I kapitel 10, "In Their Own Words", visar Zirin hur varje generation producerat någon socialt medveten idrottare som haft modet ("the moral urgency") att använda sin privilegierade situation till att tala ut om orättvisor och fokusera på större saker än själva matcherna, men att dessa idrottare ofta tystats ner av media (s. 216 f).

Boken avslutas med efterordet "Marching In: Tearing Down the Terrordome", där Zirin konkluderar genom att återknytta till bokens inledning och den symboliska betydelsen av Superdome i New Orleans. Som slutkläm är följande passage om kvarlevande rasism värd att citera. Zirin beskriver här sylvasst vad som hände i samband med att Superdome åter öppnades för match med hemmalaget the Saints efter Katrina-katastrofen, en match som förstasändes i TV. De mesta var fortfarande stängt, som skolor och sjukhus, och nya bostäder till den drabbade befolkningen hade inte byggts i tillräcklig grad – kommersiella Superdome hade man dock, tack och lov, kostat på en renovering :

In the city that gave us the Marsalis family, the Neville brothers, and Dr. John, the pregame entertainment was an incoherent duet featuring those icons of corporate rock, Green Day and U2 [båda vita band, min anmärkning], complete with the Irish-born ego formally known as Bono shouting: "I am an American!" The two artists on hand who best represented New Orleans's authentic musical tradition, Irma Thomas and Allen Toussaint, were left to perform the national anthem, a melody so ponderous it could exorcise the soul from Aretha Franklin. (s. 253 f)

Sammanfattning

Som förhoppningsvis framgått av denna genomgång är Dave Zirin en oförfägen kämpe för rättvisa med ett idrottshjärta av rent guld. Han är en utpräglad intellektuell och en, i allra bästa mening, tvättakta marxist, en historiematerialist; han ser och blottlägger dialektiken mellan idrotten och övriga samhället ur ett klasskampsperspektiv, som även inbegriper kategorierna ras och kön. Allt handlar om först som sist om makt och kampen mellan arbetare och kapital: de rika över de fattiga, de vita över de icke-vita, män över kvinnor. Och allt detta hör oupplösligt ihop.

Det är ingen tvekan om att Zirins båda böcker kan användas på högskoleutbildningar i idrottssociologi och idrottshistoria. För många historielösa idrottsstudenter borde de hur som helst kunna fungera som ordentliga ögonöppnare och inspiration till eget kritiskt tänkande. Böckerna kan alltså om inte annat rekommenderas som läsning vid sidan av kurslitteraturen. Förvisso finns här till viss del den journalistiska slappheten när det gäller källhänvisningar till citat och fakta som presenteras. Några litteraturlistor i slutet av boken finns heller inte. Dock nämner Zirin ibland sina källor och han har så pass många referenser i den löpande texten att det klart framgår att han har läst in sig på bland annat idrottssociologisk, feministisk och annan litteratur.

Framför allt kan Zirins böcker rekommenderas till sportjournalister. Bättre exempel än detta på en självständigt kritisk sportjournalistik finns inte.

 Köp What's My Name, Fool? från [Adlibris.se](https://adlibris.se)

 Kjøp What's My Name, Fool? fra [Capris.no](https://capris.no)

 Køb What's My Name, Fool? fra [eLounge.dk](https://elounge.dk)

 Buy What's My Name, Fool? from [Amazon.co.uk](https://amazon.co.uk)

 Buy What's My Name, Fool? from [Amazon.com](https://amazon.com)

 Köp Welcome to the Terrordome från [Bokus.se](https://bokus.se)

 Kjøp Welcome to the Terrordome fra [Capris.no](https://capris.no)

 Køb Welcome to the Terrordome fra [eLounge.dk](https://elounge.dk)

 Buy this Welcome to the Terrordome from [Amazon.co.uk](https://amazon.co.uk)

 Buy this Welcome to the Terrordome from [Amazon.com](https://amazon.com)